

Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

De demissionair minister van Defensie
Dhr. R.P. Brekelmans MPA, MSc
Plein 4
2511 CR Den Haag

Uw kenmerk

-

Ons kenmerk

2025/0138

Datum

29 september 2025

Betreft

Toezichtbrief over de bevindingen van
het monitoringstraject omtrent de
zorgplicht mentaal welzijn agenten MIVD

Geachte heer Brekelmans,

Bij brief van 23 mei 2023 heeft de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) aangekondigd onderzoek te verrichten naar de invulling van de zorgplicht met betrekking tot het mentaal welzijn van agenten bij de Militaire Inlichtingen- Veiligheidsdienst (MIVD) en bij de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD). De CTIVD heeft het onderzoek vormgegeven door middel van een monitoringstraject. Deze toezichtbrief geeft een toelichting op het verloop van het monitoringstraject en de bevindingen bij de MIVD. Over het onderzoek bij de AIVD gaat een separate brief naar de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De opbouw van deze brief is als volgt. Punt één bevat de aanleiding en het doel van het monitoringstraject. Daarna wordt onder punt twee de onderzoeksmethodiek beschreven. Punt drie presenteert de bevindingen en tenslotte staat onder punt vier de conclusie opgenomen.

1. Achtergrond en context toezicht

Aanleiding

De MIVD maakt bij de uitvoering van haar taken gebruik van de bevoegdheid tot het inzetten van agenten, zoals bedoeld in artikel 41 Wiv 2017. Dit kunnen zowel eigen medewerkers van de MIVD zijn, als ook personen die niet in dienst zijn van de MIVD. Ten aanzien van alle agenten heeft de MIVD een zorgplicht. In artikel 15, eerste lid, Wiv 2017 is vastgelegd dat het hoofd van de dienst zorgdraagt voor het treffen van noodzakelijke voorzieningen van personele, organisatorische en technische aard ter beveiliging van de ambtenaren van de diensten, dus voor het eigen personeel. Daarnaast draagt het hoofd van de dienst op grond van artikel 23, sub c, van de Wiv 2017 zorg voor de veiligheid van de personen met wier medewerking gegevens worden verzameld. Deze zorgplicht van de dienst ziet niet alleen op fysieke veiligheid van agenten, maar ook op de psychische belasting of problematiek die verbonden kan zijn aan de inzet van een agent.

Adres:

Oranjestraat 15 | 2514 JB Den Haag

T 070 315 5820

E info@ctivd.nl | www.ctivd.nl

De inzet van agenten is een onmisbaar middel voor de MIVD, maar brengt ook risico's met zich mee. Deze risico's betreffen niet alleen de fysieke veiligheid, maar ook het mentale welzijn van agenten. Dit laatste blijkt onder meer uit ervaringen bij andere organisaties en in andere werkvelden waar mensen operationeel (heimelijk) werk verrichten, zoals bij de politie. In november 2021 verscheen het rapport 'Uit het zicht' van de onafhankelijke onderzoekscommissie onder voorzitterschap van de heer Brouwer. Deze commissie heeft onderzoek gedaan naar de omstandigheden rondom de suicide van een politiemans die langdurig werkzaam was als infiltrant in een undercoveroperatie. De commissie Brouwer concludeerde dat er bij de uitvoering van undercoveroperaties te weinig aandacht was voor het mentale welzijn van infiltranten. Er werden met de undercoveroperaties volgens de commissie grote successen geboekt, maar het werk was ook gevaarlijk en vroeg veel van politiemensen die als infiltrant opereerden. Daarom had hun welzijn voorop moeten staan, maar dat was bij de politie onvoldoende geborgd. De professionaliteit van het team dat deze operaties uitvoerde, schoot volgens de commissie tekort. Zo werden signalen dat er dingen mis gingen onvoldoende opgepakt en ethische grenzen overschreden. Het rapport Brouwer was voor de CTIVD aanleiding om ook bij de MIVD een vooronderzoek te doen over de wijze waarop het mentale welzijn van agenten wordt geborgd.

Uit het vooronderzoek bleek dat het rapport van de Commissie Brouwer voor de MIVD geen aanleiding was een intern onderzoek te doen naar de eigen invulling van de zorgplicht voor het mentaal welzijn van agenten. Wel waren op verschillende plekken in de organisatie verbetertrajecten in gang gezet die ook raakvlakken hadden met de invulling van deze zorgplicht, maar deze trajecten werden niet centraal gecoördineerd. De CTIVD heeft niet kunnen vaststellen of de MIVD een volledig beeld had van de bestaande risico's op onrechtmatigheden en onzorgvuldigheden ten aanzien van het mentaal welzijn van agenten. Daarom heeft de CTIVD op 16 november 2023 aan de MIVD verzocht een brede analyse uit te voeren naar de wijze waarop de zorgplicht voor het mentale welzijn van agenten binnen de dienst is ingericht. Daarbij sprak de CTIVD de verwachting uit dat, indien er op basis van de analyse verbetermaatregelen werden geïdentificeerd, de MIVD een integraal verbeterprogramma zou opstellen om de zorgplicht voor het mentale welzijn van agenten adequaat en toekomstbestendig vorm te geven. Na de nodige discussies over de noodzaak van een brede analyse van beleid, werkprocessen en praktijk heeft de MIVD uiteindelijk wel een dergelijke analyse uitgevoerd. Daarbij is de MIVD adequaat en voortvarend te werk gegaan. Op 29 april 2024 heeft de MIVD de uitkomsten van deze analyse aan de CTIVD gepresenteerd. De analyse van de MIVD zag op het mentaal welzijn van agenten en operationele medewerkers van afdeling Operaties. De analyse van de MIVD was daarmee breder van opzet dan waar het verzoek van de CTIVD op zag, namelijk de inzet van agenten. Uit de analyse van de MIVD kwam een aantal risico's op onrechtmatigheden en onzorgvuldigheden naar voren. Deze risico's hadden onder meer betrekking op leiderschap, personeelszorg en opleiding. De MIVD heeft de geconstateerde risico's meegenomen in een nieuw verbetertraject.

Naar aanleiding van de zelf door de MIVD uitgevoerde analyse en het zelf opgezette verbetertraject heeft de CTIVD besloten zelf geen onderzoek meer te verrichten naar de invulling van de zorgplicht voor het mentale welzijn van agenten door de MIVD. De CTIVD heeft er voor gekozen om de uitvoering van het verbetertraject te monitoren.

Doel

Het doel van het monitoringstraject was inzicht te krijgen in de wijze waarop de MIVD invulling geeft aan haar zorgplicht voor het mentaal welzijn van agenten en daarbij, indien nodig, de rechtmatigheid en zorgvuldigheid van handelen door de MIVD te bevorderen.

2. Methodiek

Zoals hiervoor toegelicht, heeft de CTIVD het toezicht vormgegeven door het monitoren van het door de MIVD opzette verbetertraject. Daarbij heeft de CTIVD er voornamelijk op toegezien dat de invulling van de zorgplicht voor het mentaal welzijn van agenten in de praktijk zou worden geborgd, zodat voor de toekomst verbeteringen zouden worden bestendig.

De CTIVD heeft gedurende haar monitoring de hieronder opgenomen criteria centraal gesteld om te bewerkstelligen dat de invulling van de zorgplicht voor het mentaal welzijn voor agenten duurzaam zou worden geborgd. Begin 2025 is met de MIVD afgesproken dat de CTIVD aan de hand van deze criteria in juli 2025 zou besluiten of, en zo ja, welke toezichtactiviteiten zij op dit onderwerp zou nemen.

- Er is een overzicht van alle lopende verbetertrajecten met de stand van zaken ten aanzien van de planning. Elk verbetertraject beschrijft duidelijk welke (tussen)resultaten en doelen men wil bereiken en wie waarvoor verantwoordelijk is.
- Er is een duidelijke en aantoonbare werkwijze voor de nog te implementeren verbetermaatregelen.
- Er is een duidelijke en aantoonbare werkwijze voor de aansturing en monitoring van de voortgang van de verbetertrajecten.
- Er is een duidelijke en aantoonbare werkwijze die ziet op borging van de naleving van de geïmplementeerde verbetermaatregelen.
- Een (groot) deel van de verbetermaatregelen is daadwerkelijk geïmplementeerd. Indien een verbetermaatregel nog niet (volledig) is doorgevoerd, dan is vastgelegd waarom dat het geval is, is de redenatie navolgbaar en is een duidelijke planning opgesteld waarbinnen de maatregel alsnog (volledig) wordt geïmplementeerd.
- De communicatie met de toezichthouder verloopt transparant en is navolgbaar.

Om deze criteria te kunnen toetsen hebben structureel gesprekken plaatsgevonden met de MIVD. Ook werd de CTIVD proactief geïnformeerd over ontwikkelingen rondom het verbetertraject.

Daarnaast heeft de CTIVD in het kader van dit toezichttraject een kennissessie georganiseerd over het mentaal welzijn van operationeel medewerkers op 29 november 2024. Daarbij waren verschillende organisaties en experts aanwezig, waaronder de MIVD, die te maken kunnen krijgen met mentale problematiek die kan spelen bij mensen die operationeel heimelijk werk verrichten. Het doel van de sessie was om kennis en ervaring over het onderwerp te delen en het perspectief daarop te verbreden door hierover met elkaar in gesprek te gaan. De CTIVD verwijst hiervoor naar het nieuwsbericht op haar website van 19 december 2024.

3. Bevindingen

Uit de door de CTIVD uitgevoerde monitoring blijkt dat de MIVD de opvolging van de geformuleerde verbetermaatregelen zorgvuldig en voortvarend heeft opgepakt. De MIVD werkt met toewijding en commitment aan de verbetertrajecten naast de huidige geopolitieke ontwikkelingen en daarbij de taakuitvoering van de MIVD die veel van de MIVD vraagt. Uit de monitoring blijkt dat de MIVD bij de afdeling Operaties een werkwijze heeft ontwikkeld waarbij in kaart wordt gebracht voor welke activiteiten verbeteringen nodig zijn en waarbij wordt afgewogen welke daarvan prioriteit krijgen. De MIVD houdt verder gedurende de implementatie van de verbetermaatregelen rekening met uitvoerbaarheid. Daarbovenop worden op verschillende niveaus controles uitgevoerd om te zien of de implementatie van de verbetermaatregel het gewenste resultaat heeft behaald. Als dat niet het geval is, wordt vastgesteld wat (nog

meer of anders) nodig is. De MIVD is deze werkwijze voor het controleren/meten van de effectiviteit van het verbetertraject nog verder aan het uitwerken en vastleggen.

Ten slotte blijkt uit de monitoring dat de MIVD zich realiseert dat het doorvoeren van een aantal verbetermaatregelen een cultuurverandering vergt en dat het een langdurig traject is waarbij het van belang is om stapsgewijs en geleidelijk te werk te gaan. De CTIVD is positief over de werkwijze van de MIVD en de visie die de dienst daarbij hanteert.

In juli 2025 heeft de CTIVD getoetst of aan de gestelde criteria, zoals benoemd onder punt twee, door de MIVD is voldaan. Uit deze toetsing blijkt dat ten aanzien van een groot aantal van de geconstateerde risico's op onrechtmatigheden en onzorgvuldigheden verbetermaatregelen zijn doorgevoerd. Bij trajecten waar de verbetermaatregelen nog niet zijn doorgevoerd heeft de MIVD concrete plannen hoe dit wordt opgepakt in de komende periode. Verbetermaatregelen die meer tijd nodig hebben betreffen voornamelijk aanbevelingen die zich richten op de doorontwikkeling van opleidingen en trainingen. Deze verbetermaatregelen zijn arbeidsintensief en van elkaar afhankelijk, de MIVD beoogt deze verbetermaatregelen begin 2026 af te ronden.

4. Conclusie

De CTIVD concludeert dat de MIVD voldoet aan de toetsingscriteria die de CTIVD gedurende het monitoringstraject heeft opgesteld. De MIVD heeft een gedegen probleemanalyse uitgevoerd, er zijn duidelijke plannen opgesteld, onderdelen van deze plannen zijn uitgevoerd of in uitvoering, waardoor de door de MIVD geconstateerde risico's op onrechtmatigheden zoveel mogelijk zijn of worden weggenomen en er is voorzien in de wijze waarop de verbeteringen structureel in de organisatie zijn of zullen worden verankerd. Op grond van haar bevindingen heeft de CTIVD het vertrouwen dat de MIVD de nog openstaande verbetermaatregelen oppakt en doorvoert.

De CTIVD beëindigt met deze brief het monitoringstraject bij de MIVD op de invulling van de zorgplicht mentaal welzijn van agenten. Vanaf nu vormt het onderwerp zorgplicht mentaal welzijn agenten MIVD weer onderdeel van het reguliere overleg van de CTIVD met de MIVD.

Hoogachtend,

Mr. H.M.P. Hillenaar
Voorzitter

Mr. E.M.B. Kuijpers
Secretaris-directeur

Adres:
Oranjestraat 15 | 2514 JB Den Haag
T 070 315 5820
E info@ctivd.nl | www.ctivd.nl